

Пікулицька Л.В.
старший викладач,
Сумський національний аграрний університет

РОЛЬОВА ГРА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ПРИЙОМ НАВЧАННЯ РОСІЙСЬКІЙ МОВІ ЯК ІНОЗЕМНІЙ У ВНЗ

Особливістю інтерактивної технології навчання на уроках іноземної мови є підготовка студентів до життя і громадської активності в громадському суспільстві й демократичній правовій державі. Існує велика кількість інтерактивних вправ, але найпоширенішим і одним з найефективніших засобів розв'язання проблеми навчання іншомовного спілкування є рольова гра.

Аналіз спеціальної літератури, доповнений надбаннями позитивного педагогічного досвіду авторів статей, переконує в тому, що використання ігрових прийомів є дуже важливим і ефективним на початковому етапі вивчення російської мови як іноземної. Слухачі-іноземці в першу чергу звертають увагу на те, що викликає в них інтерес. Тому, на початковому етапі навчання іноземній мові одним з основних завдань викладача – зробити цей предмет цікавим і улюбленим. Використання ігрового методу на уроках російської мови створює сприятливу психологічну атмосферу спілкування і допомагає студентам-початківцям побачити в іноземній мові реальний засіб спілкування.

Досягти високого рівня комунікативної компетенції в іноземній мові, не знаходячись серед її носіїв, дуже важко. Саме у грі студент вільно імпровізує, виступає в ролі активного співрозмовника. Рольова гра, яка в основному базується на розв'язанні конкретної, порушеної на уроці викладачем проблеми, забезпечує оптимальну активізацію комунікативної діяльності студентів на уроках. Рольова гра активізує прагнення слухачів до контакту один з одним і наставником, створює рівні умови в розмовній діяльності, руйнує традиційний бар'єр невпевненості. Рольові ігри позитивно впливають на формування пізнавальних інтересів іноземців, сприяють свідомому засвоєнню іноземної мови, розвитку таких якостей, як самостійність, ініціативність.

Рольову гру можна розцінювати як найточнішу модель спілкування. Вона наслідує дійсність в її найістотніших рисах. У рольовій грі, як і в житті, мовна і немовна поведінка партнерів переплітається найтіснішим чином.

У людській практиці рольова гра виконує такі функції:

- розважальну (це основна функція гри – розважити, надихнути, викликати інтерес);
- комунікативну: освоєння діалектики спілкування;
- самореалізації у грі;
- терапевтична: подолання різних труднощів, що виникають в інших видах життєдіяльності;
- діагностичну: виявлення відхилень від нормативної поведінки, самопізнання в процесі гри;

– функцію корекції: внесення позитивних змін у структуру особистісних показників;

– міжнаціональної комунікації: засвоєння єдиних для всіх людей соціально-культурних цінностей;

– соціалізації: включення в систему суспільних відносин, засвоєння норм.

Згідно з Артемовим В. А., Філатовим В. М., Яцковською Г. В. рольові ігри мають чотири головні риси:

1. Вільна розвиваюча діяльність, що починається лише за бажанням студента, заради задоволення від самого процесу діяльності (процедурне задоволення).

2. Творчий, значною мірою імпровізаційний, дуже активний характер цієї діяльності («поле творчості»).

3. Емоційна піднесеність діяльності, емоційна напруга.

4. Наявність прямих чи непрямих правил, що відбивають зміст гри, логічну послідовність її розвитку.

Рольова гра має великі можливості спонукального плану. Спілкування, як відомо, немислимо без мотиву. Однак у навчальних умовах не просто викликати мотив до висловлення. Труднощі полягають у тому, що викладач повинен змалювати ситуацію таким чином, щоб виникла атмосфера, що викликає у студентів внутрішню потребу у вираженні думок. Наприклад, розігрується сцена в танцювальній студії. Студент – член гуртка приводить сюди свого друга. Керівник студії повідомляє хлопцям, що гурток уже цілком укомплектований. Тоді студент розповідає про свого друга, переконуючи керівника гуртка, що друг вартий бути прийнятим у цей гурток. Сама ситуація диктує лінію мовленнєвої поведінки.

Рольова гра придатна для кожного виду роботи з мовою: у ході рольової гри використовуються різноманітні граматичні структури, інтонаційні моделі, значний обсяг лексичного матеріалу. Велика роль приділяється непідготовленій мові студентів. У цьому плані рольова гра може перевершити можливості будь-якої іншої парної і групової діяльності. Рольова гра тренує говорити в будь-якій ситуації на будь-яку тему.

Рольова гра припускає посилення особистісної причетності до усього, що відбувається. Студент входить у ситуацію, хоча і не через своє «Я», але через «Я» відповідної ролі. Коли слухачі приймають роль, то вони грають її у визначеній ситуації. Вони несвідомо створюють свою власну реальність і, роблячи це, оперують своїми знаннями, розвиваючи свої здібності взаємодіяти з іншими людьми. У цій ситуації немає глядачів. І відповідно до цього студенти-іноземці зміцнюють свою впевненість у собі.

Рольова гра сприяє формуванню навчального співробітництва і партнерства, адже виконання етюду припускає охоплення групи студентів (рольова гра будується не тільки на основі діалогу, але і полілогу), що повинні злагоджено взаємодіяти. При розподілі ролей варто враховувати як мовні, так і «акторські» можливості студентів, доручаючи одним більш вербальні, іншим – пантомімні ролі, третім же призначаючи на ролі «суфлерів», даючи їм право підказувати на основі тексту.

Практично весь навчальний час у рольовій грі відведено на мовленнєву практику, при цьому не тільки студент, що говорить, але і слухаючий максимально активний, тому що він повинний зрозуміти і запам'ятати репліку партнера, співвіднести її із ситуацією, визначити наскільки вона релевантна ситуації і задачі спілкування, і правильно відреагувати на репліку.

Ігри позитивно впливають на формування пізнавальних інтересів іноземних студентів, сприяють усвідомленому освоєнню російської мови як іноземної. Студенти активно працюють, допомагають один одному, уважно слухають своїх товаришів; викладач лише керує навчальною діяльністю.

Якщо ж педагог вважає своєю задачею не тільки навчання своїх студентів іноземній мові, але і їхнє виховання, то рольова гра – це саме той прийом, за допомогою якого можна скласти об'єктивну думку про загальну обстановку в групі. Викладач-куратор відмовляється від своєї традиційної ролі контролера і керівника, і атмосфера в групі залежить у більшій мері від самих студентів.

Істотною перевагою рольової гри перед іншими формами навчання є стовідсоткова зайнятість студентів, а також концентрація уваги учасників протягом усієї гри.

Таким чином, рольова гра має великі можливості в практичному, освітньому і виховному відношеннях. Гра втягує в активну пізнавальну діяльність кожного студента окремо і всіх разом і тим самим є ефективним засобом організації навчального процесу.